

Ako napredujú rokovania o budúcom Horizonte Európa?

Abstrakt

Rokovania o budúcom programe Horizont Európa na obdobie 2028 – 2034 výrazne pokročili. Rada EÚ koncom júna 2026 prijala svoje čiastočné vyjednávacie stanovisko, ktoré predstavuje prvú komplexnú pozíciu členských štátov k budúcej podobe programu. Hoci konečná podoba programu bude závisieť od celkovej dohody o viacročnom finančnom rámci EÚ na roky 2028 – 2034, už dnes sú zrejmé hlavné smerovania pripravovaných zmien. Patrí medzi ne úzke prepojenie s pripravovaným Európskym fondom pre konkurencieschopnosť, pokračovanie podpory excelentného výskumu a inovácií, ako aj dôraz na zjednodušenie pravidiel, bezpečnosť výskumu a podporu technológií s dvojakým využitím. Nasledujúci prehľad sumarizuje hlavné aktuálneho stanoviska členských štátov EÚ a ich možné dôsledky pre budúcich účastníkov programu.

Kontext

Aktuálne prebiehajúci program Horizont Európa ukončí svoje implementačné obdobie na konci roka 2027. S cieľom zabezpečiť plynulý prechod na nasledujúci rámcový program EÚ pre výskum a inovácie na obdobie 2028 – 2034 (FP10) prebiehajú v Bruseli intenzívne rokovania o jeho budúcej podobe. Tieto diskusie sú úzko prepojené s rokovaniami o novom viacročnom finančnom rámci Európskej únie, ktorý určí celkovú výšku rozpočtu aj štruktúru európskych programov na nasledujúce programové obdobie. Európska komisia v júli 2025 predstavila návrh viacročného finančného rámca (VRF) na roky 2028 – 2034 v celkovom objeme približne 2 bilióny EUR. Návrh prináša rozsiahlu reformu architektúry programov EÚ s cieľom zjednodušiť systém európskeho financovania, odstrániť duplicity medzi jednotlivými nástrojmi a vytvoriť pre žiadateľov prehľadnejší a lepšie koordinovaný rámec podpory. Navrhované zmeny zároveň odrážajú širšie geopolitické a hospodárske výzvy, predovšetkým rastúcu globálnu technologickú konkurenciu, potrebu posilniť strategickú autonómiu Európskej únie a zvýšiť odolnosť jej hospodárstva a dodávateľských reťazcov. Viaceré expertné správy z roku 2024 zároveň upozornili na pretrvávajúcu fragmentáciu európskeho inovačného ekosystému, regulačné bariéry a zaostávanie Európy, pri premene špičkového výskumu na úspešné inovácie a nové priemyselné riešenia. Ambíciou EÚ je preto posilniť svoju konkurencieschopnosť a vytvoriť priaznivejšie podmienky pre vývoj, komercializáciu a škálovanie čistých a inteligentných technológií (clean and smart technologies). Jedným z hlavných nástrojov na dosiahnutie tohto cieľa má byť nový Európsky fond pre konkurencieschopnosť (z angl. European Competitiveness Fund – ECF), ktorý má zastrešiť jedenásť existujúcich programov EÚ. ECF má byť úzko prepojený s budúcim programom Horizont Európa 2028 – 2034 a zabezpečiť plynulú podporu počas celej inovačnej cesty – od aplikovaného výskumu a vývoja až po zavádzanie inovácií na trh a ich priemyselnú výrobu. Fond má fungovať na základe jednotného súboru pravidiel a poskytovať žiadateľom jednotnú vstupnú bránu k európskemu financovaniu. Podpora sa má sústreďovať na štyri strategické oblasti: (1) čistá transformácia a dekarbonizácia, (2) digitálna transformácia, (3) zdravie, biotechnológie, poľnohospodárstvo a biohospodárstvo a (4) obrana a vesmír.

Európska komisia zároveň v júli 2025 predstavila aj návrh budúceho rámcového programu pre výskum a inovácie (FP10), ktorý by mal aj po roku 2027 pokračovať pod názvom **Horizont Európa**. Návrh počíta s takmer zdvojnásobením rozpočtu na 175 miliárd EUR. Komisia zároveň navrhuje väčšiu otvorenosť výziev, menšiu preskriptívnosť pracovných programov a širšie využívanie paušálneho financovania ako štandardného mechanizmu. Medzi ďalšie významné návrhy patrí zavedenie 100 % miery financovania pre malé a stredné podniky vo všetkých typoch akcií, ako aj rozšírenie podpory projektov s potenciálom dvojakého použitia (z angl. *dual use*), teda technológií využiteľných na civilné aj obranné účely.

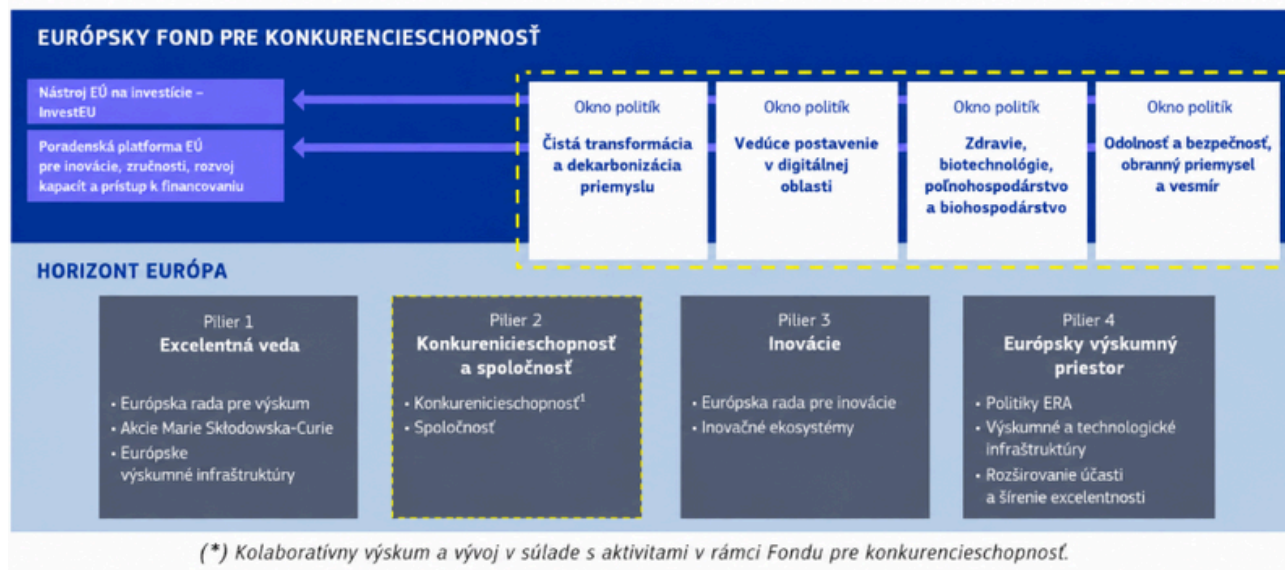

Schéma 1 Návrh prepojenia ECF s Horizontom Európa 2028 – 2034

Zdroj: European Commission, Secretariat-General, *Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions – A dynamic EU Budget for the priorities of the future – The Multiannual Financial Framework 2028-2034*, Publications Office of the European Union, 2025, [COM 2025 570 1 EN ACT_part1_v6 Commission Communication MFF.pdf](#)

Pozn. Slovenský preklad bol vytvorený pomocou umelej inteligencie a následne skontrolovaný autorom.

Ako napredujú rokovania?

V reakcii na návrh Európskej komisie prijala Rada EÚ koncom júna 2026 svoje **čiasťočné vyjednávacie stanovisko** k budúcemu programu Horizont Európa. Ide o prvú komplexnú pozíciu členských štátov, ktorá bude slúžiť ako mandát pre rokovania s Európskym parlamentom. Začiatok medziinstitucionálnych rokovaní (tzv. trialógov) sa očakáva v novembri 2026.

Stanovisko sa označuje za čiastočné, keďže sa zatiaľ netýka rozpočtu ani ďalších horizontálnych otázok, o ktorých sa stále rokuje v rámci viacročného finančného rámca na roky 2028 – 2034. Rovnako nezahŕňa budúce legislatívne návrhy týkajúce sa Európskeho inovačného a technologického inštitútu (EIT), ktorý čelí kritike zo strany viacerých členských štátov, pričom niektoré z nich dokonca navrhujú jeho zrušenie.

Dohoda sa v súčasnosti vzťahuje na dva hlavné legislatívne akty: (1) nariadenie, ktorým sa zriaďuje program Horizont Európa vrátane pravidiel účasti a šírenia výsledkov, a (2) rozhodnutia Rady, ktorým sa zriaďuje špecifický program na jeho vykonávanie. Stanovisko Rady EÚ celkovo posilňuje úlohu členských štátov pri strategickom riadení programu Horizont Európa, spresňuje jeho vzťah k Európskemu fondu pre konkurencieschopnosť (ECF) a rozvíja ustanovenia týkajúce sa európskych partnerstiev, bezpečnosti výskumu a podpory technológií s dvojakým použitím.

Model riadenia

Jednou z najvýznamnejších navrhovaných zmien je posilnenie úlohy členských štátov pri strategickom riadení programu. Rada EÚ presadzuje, aby mali členské štáty väčší vplyv na určovanie dlhodobých priorít Horizontu Európa prostredníctvom Výboru pre európsky výskumný priestor a inovácie (ERAC), ktorého odporúčania by sa mali premietiť do viacročného strategického plánovania programu.

Rovnako sa spresňuje spôsob koordinácie medzi programom Horizont Európa a pripravovaným Európskym fondom pre konkurencieschopnosť (ECF). Cieľom je zabezpečiť strategickú koordináciu, najmä v oblasti kolaboratívneho výskumu, pri zachovaní samostatnosti Horizontu Európa a jeho orientácie na excelentnosť. Rada uvádza, že strategický programový výbor (t. j. skupina zástupcov členských štátov a Európskej komisie, ktorá schvaľuje priority financovania programu Horizont Európa) by mala koordinovať svoju činnosť prostredníctvom spoločných zasadnutí so Všeobecným výborom ECF, a to najmä v súvislosti s II. pilierom Horizontu Európa.

Pilierová štruktúra programu

Pokiaľ ide o štruktúru budúceho programu Horizont Európa, členské štáty podporujú model založený na štyroch pilieroch, ktorý predstavila Európska komisia v návrhu z júla 2025.

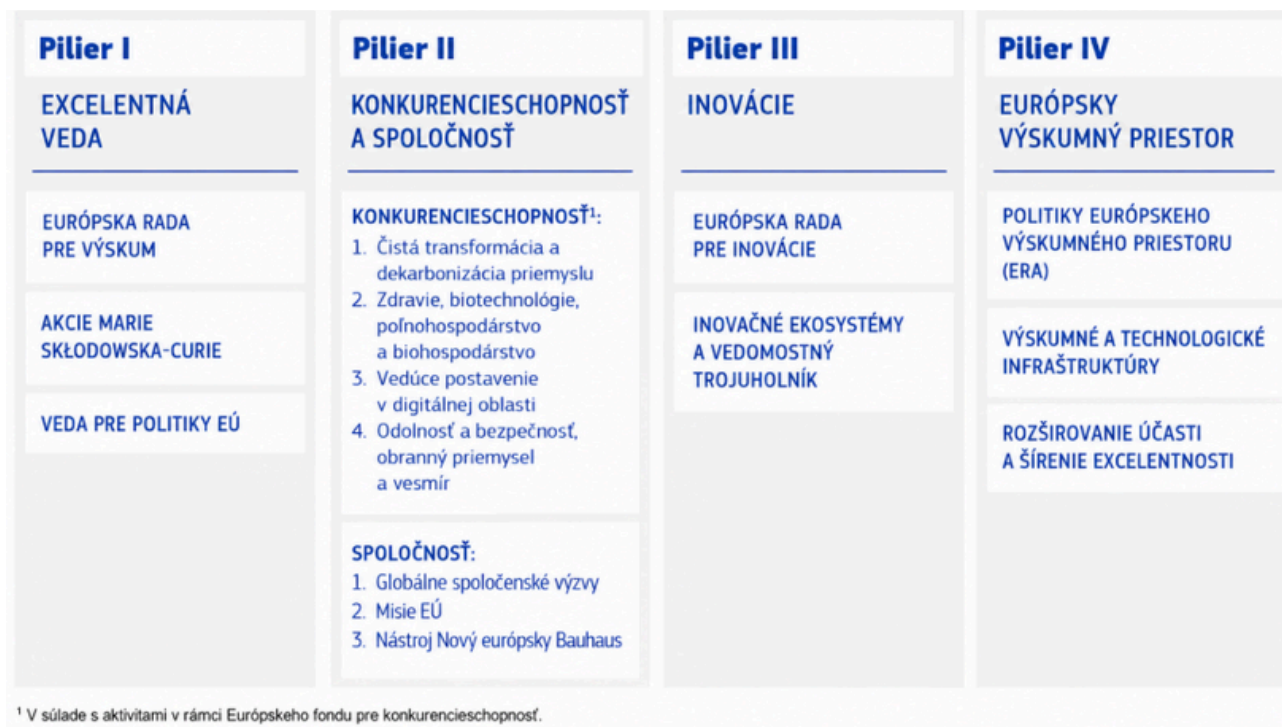

Schéma 2 Navrhovaná pilierová štruktúra programu Horizont Európa 2028 – 2034

Zdroj: European Commission: Directorate-General for Research and Innovation, *Europe's budget – Horizon Europe (2028-2034)*, Publications Office of the European Union, 2025, <https://data.europa.eu/doi/10.2777/8979807>

Pozn. Slovenský preklad bol vytvorený pomocou umelej inteligencie a následne skontrolovaný autorom.

V rámci **I. piliera (Excelentná veda)** členské štáty navrhujú zmeny v riadení Európskej rady pre výskum (ERC) a zároveň posilňujú dôraz na podporu začínajúcich výskumníkov. Členské štáty navrhujú zachovať štvorročné funkčné obdobie predsedu ERC s možnosťou jedného opätovného vymenovania, čím odmietajú pôvodný návrh Európskej komisie na skrátenie mandátu na dva roky. Rada sa tým stotožňuje s dlhodobou presadzovanou pozíciou poslancov Európskeho parlamentu, Christiana Ehlera a René Repasiho.

V rámci **II. piliera (Konkurencieschopnosť a spoločnosť)** chce Rada EÚ zachovať rovnováhu medzi výskumom iniciovaným samotnou vedeckou komunitou (*bottom-up*) a výskumom podporujúcim politické priority EÚ (*top-down*). Väčší dôraz sa kladie na jednoduchšie formulovanie tém pracovných programov, ktoré by mali jasnejšie definovať očakávané výsledky a dopady bez zbytočne podrobného určovania metodík. Novinkou je vytvorenie samostatnej časti pracovného programu venovanej komponentu **Konkurencieschopnosť**, ktorý bude financovať projekty podporujúce priority Európskeho fondu pre konkurencieschopnosť. Komponent **Spoločnosť** bude naďalej podporovať výskum zameraný na riešenie spoločenských výziev, kultúrnej transformácie a tvorbu verejných politík založených na dôkazoch.

V rámci II. piliera by mal Horizont Európa naďalej podporovať výskumné a inovačné aktivity **misí EÚ** zameraných na boj proti zmene klímy, rakovine, obnovu oceánov, zdravie pôdy a rozvoj klimaticky neutrálnych a inteligentných miest. Väčší dôraz by sa však mal klásť na zavádzanie už vyvinutých riešení do praxe a na trh. Kým Horizont Európa bude naďalej financovať výskum a vývoj, nasadzovanie vyspelých technológií a inovácií do praxe podporí najmä Európsky fond pre konkurencieschopnosť a ďalšie programy EÚ. Rovnaký prístup sa uplatní aj pri iniciatíve **Nový európsky Bauhaus**, kde budú výskumné aktivity doplnené podporou ich praktickej realizácie z iných programov Únie.

V rámci **III. piliera (Inovácie)** členské štáty navrhujú rozšíriť úlohu Európskej rady pre inovácie (EIC), ktorá bude podporovať prelomové „deep-tech“ inovácie a pomáhať im dostať sa na trh. Zameria sa najmä na rizikové startupy a inovatívne firmy, ktoré ešte nedokážu získať dostatočné súkromné financovanie, pričom osobitnú pozornosť venuje podnikom vedeným ženami a mladými podnikateľmi. Novinkou je možnosť financovať aj projekty v oblasti obrany a technológií s **dvojakým použitím** (civilným aj obranným), pričom podiel rozpočtu určený na tieto aktivity bude obmedzený vopred stanoveným stropom. Podpora by mala byť koordinovaná s Európskym fondom pre konkurencieschopnosť a mala by podliehať prísnejším bezpečnostným pravidlám na ochranu záujmov Únie a jej členských štátov.

Napokon, pokiaľ ide o **IV. pilier (Európsky výskumný priestor)**, Rada EÚ navrhuje posilniť strategickú úlohu členských štátov pri určovaní priorít podpory výskumných infraštruktúr. Súčasne sa ďalej rozvíja rámec pre Widening, ktorý má naďalej prispievať k znižovaniu rozdielov vo výkonnosti výskumných a inovačných systémov medzi členskými štátmi.

Widening

Rada EÚ podporuje zachovanie Wideningu ako samostatného nástroja na znižovanie rozdielov vo výkonnosti výskumných a inovačných systémov v Európe. Jej cieľom je podporovať dlhodobú konvergenciu medzi členskými štátmi, pričom väčší dôraz sa kladie na pravidelné hodnotenie dosiahnutého pokroku a postupné prispôsobovanie rozsahu podpory jednotlivým krajinám.

V súlade s návrhom Európskej komisie z júla 2025 by sa krajiny zapojené do Wideningu rozdelili do dvoch kategórií:

- **Widening krajiny** – štáty s nižšou výkonnosťou v oblasti výskumu a inovácií (Bulharsko, Chorvátsko, Česko, Maďarsko, Lotyšsko, Litva, Poľsko, Rumunsko a Slovensko), ktoré by mali mať naďalej prístup ku všetkým nástrojom Wideningu.
- **Transition krajiny** – krajiny, ktoré postupne dobiehajú priemer EÚ a opúšťajú status Widening (Cyprus, Estónsko, Grécko, Malta, Portugalsko a Slovinsko). Tieto štáty by mali mať prístup predovšetkým k opatreniam podporujúcim vytváranie sietí, zhodnocovanie poznatkov a predchádzanie odlivu mozgov, nie však k nástrojom zameraným na budovanie kapacít.

Rada zároveň podporuje zachovanie súčasných nástrojov Wideningu a vytvára priestor na zavádzanie nových opatrení. Pokračovať by mali osvedčené schémy, ako sú **Teaming**, **ERA Chairs** či **EIC Pre-Accelerator**, pričom ich ďalší rozvoj zostáva jednou z priorít programu.

Stanovisko členských štátov zároveň umožňuje vytvárať nové podporné mechanizmy. Medzi diskutovanými návrhmi je aj podpora účasti výskumníkov z Widening krajín v grantových schémach Európskej rady pre výskum (ERC). Tento návrh iniciovalo Slovensko a získal podporu viacerých členských štátov vrátane krajín mimo skupiny Widening, čo naznačuje rastúci konsenzus o potrebe posilniť excelentnosť aj v menej výkonných výskumných systémoch.

Európske partnerstvá

Stanovisko Rady spresňuje a posilňuje pravidlá fungovania európskych partnerstiev medzi EÚ a verejnými alebo súkromnými partnermi, akými sú členské štáty, priemysel, univerzity či nadácie. Partnerstvá by sa mali plánovať strategicky ako **vzájomne prepojené portfólio**, čím by sa predišlo duplikovaniu, lepšie sa využívali zdroje EÚ a zabezpečila väčšia synergia s ostatnými programami Únie.

Rada a jej poradné orgány budú zohrávať významnejšiu úlohu pri určovaní prioritných oblastí a formovaní strategického smerovania partnerstiev. Väčší dôraz je potrebné klásť aj na **riadenie celého životného cyklu partnerstiev** – od ich vzniku cez monitorovanie a hodnotenie až po ich ukončenie. Partnerstvá majú vychádzať zo strategických výskumných a inovačných agiend zameraných na celý inovačný reťazec vrátane zavádzania výsledkov do praxe, pričom podrobnejšie sa upravujú úlohy, práva, povinnosti a finančné príspevky jednotlivých partnerov.

Horizontálne princípy

Členské štáty posilňujú vo svojom stanovisku horizontálne priority programu, akými je pokračovanie v podpore **multidisciplinárneho výskumu**, vrátane **integrácie spoločenských a humanitných vied**, podpore **otvorenej vedy** a **rodovej rovnosti**. Väčší dôraz je potrebné klásť na prepájanie výskumu s praktickým využitím výsledkov prostredníctvom Európskeho fondu pre konkurencieschopnosť, posilňovanie spolupráce medzi výskumníkmi, podnikmi a ďalšími aktérmi v celej EÚ, ako aj na podporu technológií s dvojakým použitím.

Zjednodušovanie pravidiel

Medzi ďalšie zmeny patria jasnejšie pravidlá účasti a jednoduchšie mechanizmy týkajúce sa nákladov a reportovania. Kľúčové opatrenia zahŕňajú zjednodušené možnosti **výpočtu nákladov** v rámci akcií Marie Skłodowska-Curie (MSCA), širšie využívanie **paušálneho financovania**, či zníženie požiadaviek na **reportovanie** s cieľom znížiť administratívnu záťaž a riziko chýb. Členské štáty tiež navrhujú zjednodušenie preplácania personálnych nákladov prostredníctvom použitia **jednotkových nákladov na personál**, čím prispieva k zníženiu administratívnej záťaže účastníkov a uľahčuje proces vykazovania.

Bezpečnosť výskumu

Bezpečnosť výskumu patrí medzi nové horizontálne priority budúceho programu Horizont Európa. Stanovisko Rady vytvára komplexný rámec na identifikáciu, posudzovanie a zmierňovanie rizík spojených s výskumnými a inovačnými aktivitami s cieľom lepšie chrániť strategické technológie, výsledky výskumu a bezpečnostné záujmy Európskej únie.

Navrhovaný prístup je založený na hodnotení rizík a princípe proporcionality. To znamená, že ochranné opatrenia a prípadné obmedzenia účasti sa budú uplatňovať len v rozsahu primeranom identifikovaným bezpečnostným rizikám, pričom cieľom zostáva zachovať čo najväčšiu otvorenosť medzinárodnej spolupráce vo výskume a inováciách.

V odôvodnených prípadoch bude možné obmedziť účasť subjektov z tretích krajín alebo organizácií kontrolovaných mimo EÚ, najmä pri projektoch zahŕňajúcich citlivé technológie alebo s významom pre bezpečnosť Únie.

Podpora technológií s dvojakým použitím

V nadväznosti na posilnený rámec pre bezpečnosť výskumu Rada EÚ zároveň navrhuje výraznejšie začleniť podporu technológií s dvojakým použitím do programu Horizont Európa. Rada pritom zdôrazňuje, že Horizont Európa si má zachovať svoje prevažne civilné zameranie, pričom podpora projektov s dvojakým použitím musí podliehať jasne vymedzeným pravidlám a bezpečnostným zárukám.

Program má zaviesť princíp „**dual-use by design**“, podľa ktorého sa bude potenciál dvojakého použitia zohľadňovať už pri návrhu a príprave výziev. Okrem osobitných výziev určených výhradne pre technológie s dvojakým použitím bude možné podporovať takéto projekty aj v rámci otvorených tematických výziev, pokiaľ budú spĺňať ich ciele a podmienky.

V prípade projektov s dvojakým použitím a projektov súvisiacich s obranou sa zároveň sprísnia kontrolné mechanizmy, najmä pri podpore poskytovanej prostredníctvom Európskej rady pre inovácie (EIC), s cieľom zabezpečiť primeranú ochranu bezpečnostných záujmov Únie.

Čo ďalej?

V nasledujúcich mesiacoch sa očakáva začiatok rokovaní medzi Radou EÚ a Európskym parlamentom, ktoré budú rozhodujúce pre konečnú podobu budúceho programu Horizont Európa. Zatiaľ čo mnohé prvky architektúry programu sa už postupne stabilizujú, otvorenými otázkami naďalej zostávajú najmä celkový rozpočet programu, konečné prepojenie s Európskym fondom pre konkurencieschopnosť a budúcnosť Európskeho inštitútu pre inovácie a technológie (EIT). Ak sa do konca roka 2026 podarí dosiahnuť politickú dohodu o viacročnom finančnom rámci, legislatívne akty by mohli byť prijaté počas roka 2027, čo by umožnilo plynulé spustenie nového programu od januára 2028.

Authori

Zuzana Baďurová

Styčná kancelária SR pre výskum a vývoj v Bruseli

Centrum vedecko-technických informácií SR

Použitá literatúra

- European Commission: Directorate-General for Research and Innovation, *Europe's budget – Horizon Europe (2028-2034)*, Publications Office of the European Union, 2025, <https://data.europa.eu/doi/10.2777/8979807>
- European Commission: Directorate-General for Research and Innovation, *Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council establishing Horizon Europe, the Framework Programme for Research and Innovation, for the period 2028-2034 laying down its rules for participation and dissemination, and repealing Regulation (EU) 2021/695*, Publications Office of the European Union, 2025, <https://op.europa.eu/s/AjxT>
- European Commission, Directorate-General for Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs, *Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on establishing the European Competitiveness Fund ('ECF')*, 2025, <https://op.europa.eu/s/AjxW>
- European Commission, Secretariat-General, *Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - A dynamic EU Budget for the priorities of the future - The Multiannual Financial Framework 2028-2034*, Publications Office of the European Union, 2025, [COM_2025_570_1_EN_ACT_part1_v6_Commission_Communication_MFF.pdf](https://data.europa.eu/doi/10.2777/8979807)
- Council of the European Union, *Horizon Europe Package: Framework Programme for Research and Innovation 2028-2034 Framework Programme and its rules for participation and dissemination - Partial general approach*, Publications Office of the European Union, 2026, <https://op.europa.eu/s/AjxV>
- Council of the European Union, *Regulation establishing European Competitiveness Fund (ECF), including specific programme for defence research and innovation - Partial general approach*, Publications Office of the European Union, 2026, <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10625-2026-INIT/en/pdf>

Prevádzka kancelárie SLORD je po logistickej i personálnej stránke financovaná z projektu SK4ERAI - Podpora účasti SR v Európskom výskumnom priestore II. Projekt je spolufinancovaný Európskou úniou a podporený z Programu Slovensko.